

I. kapitola

BOJ O „TURECKÉ DĚDICTVÍ“ NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ
(DO R. 1918)

1. Krize Otomanské říše a její hlavní příčiny — Počátky porobení Egypta — Anglo-francouzská nadvláda na Blízkém východě v období předmonopolního kapitalismu — Problém „tureckého dědictví“ — Ruská politika rozdělení Otomanské říše — Britská zásada celistvosti a nedotknutelnosti tureckého panství („Integrity of Turkey“) 8
2. Definitivní přeměna Otomanské říše v polokolonii západoevropských velmocí — Německý nástup na Blízkém východě — Národně osvobozené hnutí Arábiho v Egyptě a britská okupace — Britská koloniální politika v Egyptě 17
3. Cíle Německa v Otomanské říši — Bagdátská dráha — Mladoturecká revoluce — Smlouvy o rozdělení Otomanské říše na sféry vlivu v letech 1911 až 1914 — Vnitropolitická krize v předvečer první světové války 26
4. Vstup Turků do první světové války — Arabský nacionalismus a plán Arabského byra — Mac Mahonova korespondence — Tajné smlouvy o rozdělení „tureckého dědictví“ z let 1915—1917 — Velká říjnová revoluce, její bezprostřední ohlas na Blízkém východě — Anglo-francouzská politika v závěrečné fázi války 36

II. kapitola

POVÁLEČNÉ IMPERIALISTICKÉ UROVNÁNÍ
A NÁRODNĚ OSVOBOZENÉ Hnutí (1918—1922)

1. Hlavní rysy sociálně ekonomického vývoje Blízkého východu mezi dvěma světovými válkami — Přežitky feudalismu v zemědělství a postavení rolnictva — Krize kočovnictví — Situace v průmyslu — Národní a kompradorská buržoazie — Postavení proletariátu a chudých vrstev měst 50
2. Poválečná revoluční vlna a protiimperialistický blok na Blízkém východě — Sřetenutí protichůdných tendencí velmocenské diplomacie — Nástup Spojených států a Wilsonův program — Otázky Blízkého východu na pařížské mírové konferenci — Revoluce 1919 v Egyptě — Vyvrcholení poválečných anglo-francouzských rozporů 60
3. Obrat v britské politice ke smíření s Francií — Rozmach národně osvobozené hnutí ve Velké Sýrii, Mezopotámii, Kurdistánu a Turecku — Sýrský národní kongres a vytvoření nezávislého státu — Konference v San Remu — Francouzská okupace Sýrie 74
4. Irácké povstání 1920 — Káhirska konference — Zřízení zajordánského

- státu — Trvající neklid v Palestině, Iráku a Egyptě (1920—1922) — Anglo-irácká smlouva z roku 1922 — Ukončení britského protektorátu v Egyptě 84
5. Upevnění pozic kemalistů po sivaském kongresu — Ševreský diktát — Pomoc sovětského Ruska tureckému národně osvobozenckému hnutí — Nové zhoršení anglo-francouzských vztahů — Mise Franklina-Bouillona — Bitva na Sakaryi — Porážka řecké intervence a příměří v Mudanyi 94

III. kapitola

OD LAUSANNSKÉ KONFERENCE K VELKÉMU SYRSKÉMU POVSTÁNÍ (1922—1927)

1. Nepevnost stabilizace na Blízkém východě — Lausannská konference 1922—1923 — Problém Úžin — Mosulská otázka — Neúspěch Francie v Lausanne a znovuupevnění britských pozic — Kemalistické reformy — Vyvrcholení anglo-tureckého konfliktu a povstání šejcha Saída 108
2. Francouzské panství v Sýrii — Povstání Sultána al-Atraše v Džabal ad-Drúzu — Éra pacifismu a anglo-francouzská spolupráce na Blízkém východě — Egyptská krize 1924 — Neklid v Iráku (1924) — Potlačení syrského povstání 118
3. Ibn Saúdivy výboje na Arabském poloostrově — Wahnábítské vítězství nad Hášimity. Dobyetí Hidžázu — Boj Jemenu o samostatnost — Italská expanze v oblasti Rudého moře a anglo-italské vztahy 131

IV. kapitola

SVĚTOVÁ HOSPODÁŘSKÁ KRIZE A BLÍZKÝ VÝCHOD (1928—1935)

1. Důsledky světové hospodářské krize pro Blízký východ — Linie VI. kongresu Komunistické internacionály v koloniální otázce — Počátky sionismu — Britská politika v Palestině po Balfourově deklaraci — Nepokoje roku 1929 144
2. Dokončení kemalistického programu reforem — Světová hospodářská krize a problémy Ankary na počátku 30. let — Etatismus — Sovětská pomoc Turecku — Politika kapitalistických mocností vůči Ankaře 155
3. Politická a ekonomická situace v Egyptě, Sýrii a Iráku v letech 1928—1935 — Egyptský „trojúhelník“ — Státní převrat Ismáíla Sidkího (1930) a zesílení reakce — Nové upevnění francouzského koloniálního režimu v Sýrii a Libanonu — Anglo-irácká smlouva roku 1930 — Konflikty v Iráku v první polovině 30. let — Vývoj pokrokového hnutí a činnost komunistických stran 162

KONFLIKTY NA SKLONKU 30. LET (1936—1939)

1. Konec politické stability — Nástup fašistických mocností na Blízkém východě — Nová vlna národně osvobozenického hnutí — Ohlas etiopské krize v Egyptě a anglo-egyptská smlouva roku 1936 — Generální stávka v Sýrii a francouzsko-syrská smlouva 182
2. Příčiny velkého palestinského povstání — První fáze povstání od dubna do října 1936 — Přebrot 29. října 1936 v Iráku — Boj o charakter režimu a vítězství reakce — Saadabadský pakt — Zavraždění generála Bakra Sidkího a návrat ke statu quo 190
3. Návrh Peelovy komise na rozdělení Palestiny — Vyvrcholení velkého palestinského povstání — Vývoj v Zajordánsku — Odliv revoluční vlny v Sýrii, Egyptě a Iráku — Separatismus v Sýrii — Krize strany Wafd — Nápor nuri-as-saídovské reakce 197
4. Konference v Montreux — Problém alexandrettského sandžaku — Vyvrcholení separatistických tendencí a nový návrat Francouzů ke koloniální diktatuře v Sýrii a Libanonu — Italské a německé pronikání na Blízký východ v předvečer války — Londýnská konference a Bílá kniha o Palestině (1939) 206
5. Vnitropolitické problémy Saúdské Arábie na přelomu 20. a 30. let — Dohoda o „červené čáře“ — Americká naftová ofenzíva v Perském zálivu — Politická situace na Arabském poloostrově v předvečer druhé světové války 218

VI. kapitola

BLÍZKÝ VÝCHOD ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY (1939—1945)

1. Fašistický nápor v letech 1940—1942 — Protisovětská politika Turecka — Vláda Rašída Alího al-Kajláního v Iráku — Napětí v anglo-egyptských vztazích. Sesazení Alího Máhira — Hospodářská a politická krize v Sýrii a Libanonu 228
2. Povstání „zlatého čtverce“ a třicetidenní válka v Iráku — Okupace Sýrie a Libanonu anglo-francouzskými vojsky — Britský zásah 4. února 1942 v Egyptě — Bitva u El-Alamejnu — Turecko-německé vztahy — Vliv stalingradské bitvy na politiku Ankarý 235
3. F. D. Roosevelt a koloniální politika USA za druhé světové války — Anglo-americké rozpory v turecké otázce — Nová fáze zápasu o arabskou naftu — Zákulisní boj v Saúdské Arábii — Otázky Blízkého východu v diplomacii protifašistické koalice 245
4. Arabské sjednocovací tendence a britská politika — Vytvoření Arabské ligy — Anglo-francouzské konflikty v Levantě — Události v Libanonu roku 1943 254

POVÁLEČNÁ REVOLUČNÍ VLNA. PALESTINSKÁ VÁLKA (1945—1949)

1. Blízký východ po druhé světové válce — Pokus Francouzů o koloniální válku v Sýrii — Britská politika v syrské otázce — Jednání o levantských státech v OSN — Evakuace cizích vojsk a nezávislost Sýrie a Libanonu 266
2. Krize egyptského „trojúhelníku“ — Rozmach dělnického hnutí. Národní výbor dělníků a studentů — Jednání Bevin—Sidki — Manévry irácké reakce v letech 1945—1947 — Portsmouthská smlouva a lednové povstání 1948 273
3. Rozdílný postoj USA a Velké Británie v palestinské otázce — Činnost anglo-americké vyšetřovací komise — Židovský terorismus — Osudný únor 1947 v britské politice — Palestinská otázka v OSN. Rozhodnutí o rozdělení 286
4. Vnitropolitická krize v Turecku po druhé světové válce — Turecko-sovětské napětí a potlačení levicového hnutí — Založení Demokratické strany — Trumanova doktrína 295
5. Rozpory mezi Araby v palestinské otázce — Neoficiální válka — Vyhlášení státu Izrael — Útok arabských zemí — Anglo-americké konflikty — Bernadottův plán — Židovské ofenzivy — Egyptské zhroutilí a závěr války 303

OBDOBÍ EGYPTSKÉ REVOLUCE (1949—1954)

1. Hospodářský rozvoj Blízkého východu v 50. letech — Pozemkové reformy — Vzestup průmyslové výroby — Politika národní buržoazie po získání nezávislosti — Pomoc socialistického tábora — Hospodářská politika kapitalistických mocností 318
2. Význam blízkovýchodní nafty v poválečném období — „Velká sedma“ — Prosazení zásady dělení zisku napolovic a jeho politické důsledky — Politika tzv. integrace 331
3. Blízký východ po palestinské válce — Syrské převraty roku 1949 (Husního az-Zaíma, Sámího al-Hinnáwího, Adíba aš-Šíšaklího) — První americké pokusy o vytvoření vojenského bloku na Blízkém východě — Plán „středovýchodního velení“ — Zrušení anglo-egyptské smlouvy 339
4. Napětí v zóně Suezského kanálu — „Černá sobota“ a její důsledky pro vnitropolitický vývoj Egypta — Organizace Svobodných důstojníků — Převrat 23. července 1952 — Sesazení Fárúka — Boj s opozicí — Vyhlášení „přechodného období“ 354
5. Ohlas egyptské revoluce — Odpor proti režimu šejcha Bišáry al-Chúrího v Libanonu — Generální stávka v září 1952 — Nástup Kámila Šamúna — „Černý režim“ v Iráku po palestinské válce — Listopadové povstání 1952 363

6. Mocenský boj v Egyptě v letech 1952—1954 — Dullesova blízkovýchodní politika — Vítězství Násira nad Nagíbem — Anglo-egyptská smlouva z roku 1954 a lidový odpor proti ní. — Atentát na Násira a jeho důsledky 372
7. Převzetí moci Demokratickou stranou v Turecku (1950) — Hospodářská politika Menderesovy vlády — Posílení vlivu klerikální reakce — Hospodářská krize — Otázka Kypru a protiřecké bouře roku 1955 382

IX. kapitola

VYVRCHOLENÍ VLNY NÁRODNĚ OSVOBOZENECKÝCH REVOLUCÍ (1955—1959)

1. Rozmach národně osvobozeneckého hnutí v letech 1955—1959 — Úspěchy komunistických stran — Arabský poloostrov po druhé světové válce — Jemenská krize roku 1948 — Britsko-jemenské napětí — Pokus o převrat roku 1955 a Al-Badrův vzestup — Krize saúdského režimu — Nepokoje v letech 1953 a 1955 392
2. Pád režimu plukovníka Šíšaklího a konec panství „staré oligarchie“ v Sýrii — Obrat v Násirově zahraničně politické linii — Bagdádský pakt — Bandungská konference — Izraelský útok na Gázu a problém vyzbrojení egyptské armády 402
3. Nákup československých zbraní a jeho světový ohlas — Vývoj v Jordánsku po palestinské válce — Růst protiimperialistického hnutí na Arabském poloostrově — Spor o oázu Burajmí a válka v Ománu — Nepokoje na Bahrajnských ostrovech — Odvolání západní půjčky na stavbu Asuánské přehrady 410
4. Znárodnění Suezského průplavu — Londýnské konference — Rozpory západoevropských mocností se Spojenými státy v otázce ozbrojeného útoku na Egypt — Politika Izraele v letech 1955—1959 — Útok na Sinajský poloostrov — Anglo-francouzský zásah — Sovětské ultimátum — Krach agrese a jeho důsledky 423
5. Eisenhowerova doktrína — Obrat v saúdské zahraniční politice — Konference na Bermudách a změny v britské a americké politice — Vítězství levice v jordánských volbách v roce 1956 — Vláda Sulajmána an-Nábulsího — Husajnův reakční převrat (duben 1957) 439
6. Politická krize v Sýrii po roce 1954 — Tzv. irácké a americké spiknutí — Syrsko-turecké napětí a pokus o použití Eisenhowerovy doktríny vůči Sýrii — Vznik Sjednocené arabské republiky — Krize v Saúdské Arabii 451
7. Libanonská prosperita 50. let — Šamúnova diktatura — Vypuknutí občanské války (květen 1958) — Americká intervence na základě Eisenhowerovy doktríny — Kompromis a volba generála Šihába — Návrat k politice neutrality 461
8. Krize „černého režimu“ v Iráku po povstání roku 1952 — Ohlas suezské agrese — Organizace Svobodných důstojníků a Národní fronta — Převrat 14. července 1958 v Bagdádu — Vztah republiky k SAR a konflikt mezi Kásimem a Árifem — Násirův protikomunistický obrat — Mosulská

vzpouora — Politika KS Iráku a události v Kirkúku — Konec irácké revo-
luc

469

**BIBLIOGRAFIE K NEJNOVĚJŠÍM DĚJINÁM
BLÍZKÉHO VÝCHODU**

485

Jmenný rejstřík

495

Věcný rejstřík

503